

EEN STEEN VERLEGD

HET AALSTERS SCHRIJVERSCOLLECTIEF
& MARC BORMS (FOTOGRAFIE)

EEN STEEN VERLEGD

© 2025 copyright by de auteurs, Burgerplatform Erembodegem
& vzw de Scriptomanen
Cover & alle foto's binnenin: Marc Borms
www.scriptomanen.org
www.tuinvantroost.blogspot.com
Contact: info@inter-actief.be

Niets uit deze uitgave mag, op welke wijze ook, worden overgenomen
zonder de uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

en in de stilte
horen we – een suggestie
kan voldoende zijn

Patrick Bernauw

AALST / BIJ EEN KERKHOF – ANNA VAN RO

Tussen de graven
Vliegt een bij
Vliegt ze mij
Voorbij

Vol van werk en streven
Zoals je leven
Ineens
Voorbij

Nog steeds
Bij
Mij

Op de begraafplaatsen van Aalst en Erembodegem bezoekt stadsimker Geert Callebaut regelmatig zijn bijenkasten.

Bijen hebben zich van oudsher in de tradities en folklore van culturen over de hele wereld gezoemd. Ze symboliseren belangrijke waarden zoals ijver, gemeenschap, wijsheid en vruchtbaarheid.

Het kerkhof is de ideale plaats om bijen te houden.

In de Keltische mythologie werden bijen gezien als boodschappers tussen deze wereld en de volgende. Dit leidde wellicht tot de wijdverspreide Europese traditie van 'Telling the bees', waarbij de imker de bijen op de hoogte brengt van belangrijke familiegebeurtenissen zoals geboorten, huwelijken en vooral sterfgevallen. Het nalaten om dit aan de bijen te vertellen, zou ongeluk brengen. De bijen kunnen de korf verlaten, stoppen met het produceren van honing, of zelfs sterven.

HOE ALLE WEGEN NAAR DE BEGRAAFPLAATS VAN AALST LEIDEN VERA STEENPUT

ZOEK DE LINK!

Laten we dit artikel beginnen met een raadsel: wat hebben Aalst, priester Adolf Daens, politicus, auteur en uitgever Pieter Daens, Louis Paul Boon, en... draaiorgels met elkaar te maken? Het antwoord op deze vraag leest u in het vervolg van deze tekst. Maar eerst moeten aan bovenstaande opsomming nog twee andere namen worden toegevoegd. Als eerste is dat August Schollaert (1893-1958), dirigent en orgelboekmaker, en last but not least Steven Keymeulen (1975), zonder wiens jarenlange onderzoekswerk dit verslag niet tot stand was gekomen. Bereid u voor op een boeiende en verrassende reis door de Aalsterse geschiedenis!

Aalst en draaiorgels: vroege literatuur

Er was een tijd dat de radio nog niet bestond en de televisie nog niet was uitgevonden. Toch was er al een overdracht van populaire liedjes. Straatzangers en -muzikanten zongen de actuele Franse, Duitse of Engelse hits waar ze vaak een eigen Nederlandstalige tekst hadden opgeplakt. Die tekst werd dan verkocht zodat de zanger er een centje kon aan verdienen. En dan waren er natuurlijk de draaiorgels: handdraaiorgels, grotere straatorgels en later ook de dansorgels in de kermistenten of in de café's. Anderzijds was het bibliotheekwezen in deze tijden nog helemaal niet uitgebouwd. Wie graag een roman wou lezen, kon wel terecht bij de krant die bij wijze van leesbevordering een literair werk publiceerde. Dat gebeurde in wekelijkse afleveringen omwille van de klantenbinding.

Ook in Aalst was dit het geval. Hier volgen twee voorbeelden:

In 1912 en 1913 verscheen in het dagblad *De Denderbode* de volksroman *De orgeldraaister* van de Franse auteur Xavier Henri

Aymon Perrin, alias Graaf van Montépin (1823-1902) die een populaire schrijver van nouvelles was. De naam van de vertaler is verdwenen in de plooiën van de geschiedenis. In volgend fragment gaat het wel degelijk over een orgeldraaier. Waarom de titel *De orgeldraaister* is, wordt later in het verhaal opgehelderd. Een fragment:

- *Ha, goeden dag Magloire, riep de dokter, vriendelijk den ouden soldaat toeknikkende.*

En met de hand naar een dier overgrootte draaiorgels wijzende, welke men orchestrions heet, en dat op een kar aan den voet van den trap stond, vroeg hij:

- *Gij zult toch zeker den moed niet hebben met uw speeltuig rond te rijden in zulk slecht weder?*

- *En waarom niet, mijnheer Bordet? vroeg de eenarm, al is het een weinig koud, al tintelen de vingers en al is onze neus wat rood, toch zou ik gaarne wat geld verdienen met mijn orgel.*

Vanaf 1925 was dan weer een andere volksroman te lezen in het dagblad *De Volksstem*: *De orgeldraaier*, ‘eene geschiedenis uit den jare 1817’, geschreven door de Nederlandse letterkundige August Snieders (1825-1904) die voornamelijk in België bekendheid verwierf. Deze novelle verscheen in 27 afleveringen.

Een fragment:

Sommigen traden onverschillig om hem heen; anderen stonden stil en boden den grijsaard eene aalmoes aan, welke de oude man met eene smartvolle uitdrukking weigerde; de moeders beklagden hem en de kinderen van het dorp huppelden op hunne bloote voetjes, blij en vroolijk voor den speelman heen en vroegen hem het heerlijkste deuntje van zijn orgel te spelen. Enkelen wilden hem hun brood tot vergelding geven; anderen boden hem hun verhakkeld speelgoed aan; allen lachten hem vriendelijk toe.

- *Speel, speel, orgelman! riep een (...)*

Aan hare hand trad de orgelspeler het dorp in.

Draaiorgels, Pieter Daens en Louis Paul Boon

Tussen 1960 en 1970 schreef Louis Paul Boon een reeks met als titel *Fabriekstad Aalst* (sic) in de regionale krant Voor Allen. Hierin beschrijft hij de sociale en politieke strijd in het 19de-eeuwse Aalst. Enkele uittreksels:

Ook Pieter (Daens) begreep het niet volkomen. Deze “verbeesting van ’t jong volk in dronkenschap en ontucht” – zoals hij tot ergernis zijner partijgenoten beschreef – joeg hem angst aan. Hij waarschuwde tegen deze “orgelbals” waar meisjes van vijftien en zestien jaar zich aan allerlei uitpattingen overleverden.

•

In 1884 werden naast de danszalen ook “café-chantants” geopend. Pieter schreef toen bezwerend: “Zij brengen verdriet en verderf in de huishoudens. Men treft er slonsen aan, veel gevaarlijker dan de giftige slangen die in de bossen en wildernissen gevreesd worden.”

•

De vergadering zou doorgaan in de Grote Zaal op de Hoogstraat. In een der voornaamste danszalen dus – de zaal Rubens, van de liberaal Moentje Van Stijvendael – waar de fabrieksjeugd haar zondagnachten doorbracht bij het lawaai van het door Pieter zo vervloekte dansorgel.

•

Maar alle eer werd gered door De Cuyper, die zijn historische woorden nog eens herhaalde: “In de stad zijn meer dan 600 kroegen, met haast in elk ervan een orgel, zodat de kroegen meteen danszalen worden. Het is dààr dat de arbeiders hun geld weggooien.”

•

Een katholiek blad verklapte ook nog, dat zij (de aanwezigen) het nieuwe “monster-orgel”, door Moentje Van Stijvendael voor zijn danszaal was aangekocht, in werking hadden gezet... en dat een paar grapjassen enkele der stakende fabrieksmeisjes ten dans hadden uitgenodigd.

De wereld van August Schollaert (1893 – 1958)

August Schollaert woonde en werkte zijn hele leven in Aalst. De

rode draad doorheen zijn leven was de muziek. Op zijn tiende speelde hij al bugel en hobo in de fanfare Het Democratisch Muziek (Tot Heil des Volks), waarvan ook zijn vader lid was. Later werd hij 'muziekmeester' (dirigent) van twee fanfares De Oude garde en De jonge garde. Deze laatste zou nadien opgaan in Tot Heil des Volks. Hij zou dirigent blijven tot 1945.

Aan het conservatorium van Antwerpen volgde hij lessen harmonieleer en contrapunt. Daarenboven was hij van 1919 tot 1922 beroepsmuzikant (trombonist) bij het leger. Hij trouwde met Aline Ghysbrecht en in 1930 werd hun enige kind, Herman, geboren.

In 1922 gaf August zijn leven een andere wending: hij nam ontslag bij het leger en vestigde zich als zelfstandig draaiorgelboekmaker voor dans- en kermisorgels. August bewerkte klassiekers, populaire deuntjes en carnavalhits zodat ze speelbaar waren op de talrijke draaiorgels in Aalst (waarvan het Mortierorgel in De Zwarte Kat een van de bekendste was). August Schollaert werkte meestal met piano- en orkestpartituren, waar hij zich nauwkeurig aan hield. Hij kon heel snel noteren, waardoor hij tijdens zijn actieve jaren een bijzonder grote productie heeft kunnen afleveren. Na het arrangeren werden de typische geplooid kartonnen 'boeken' gekapt door Aline, later geassisteerd door hun zoon Herman. Sinds het huwelijk van August en Aline werd op de orgelboeken steeds 'Schollaert-Ghysbrecht' vermeld.

Later arrangeerde August ook nog talrijke muziekstukken die bedoeld waren voor plaatopnames: eerst 78 toeren, later ook singles (45 toeren) en langspeelplaten (33 toeren).

Hij bleef muzikaal actief tot aan zijn dood op 9 februari 1958. Omdat er in die periode minder noteerwerk was, werd het bedrijf niet verdergezet.

Alles valt samen op de begraafplaats van Aalst

Adolf Daens (1939-1907), priester

Pieter Daens (1842-1918), politicus, auteur en uitgever

August Schollaert (1893-1958), dirigent en orgelboekmaker
Louis Paul Boon (1912-1979), schrijver en journalist

Alle vier hebben deze Aalstenaars hun laatste rustplaats gevonden op de begraafplaats Aalst Centraal in de Kerkhoflaan.

Over de uitvaart van priester Daens schrijft Karel van Isacker:

Hij werd begraven op 17 juni, om 9 uur: geen muziek, geen vlaggen, geen kransen; de lijkoets der armen, een eenvoudige, naakte lijkbaar, met zes kaarsen; een stille Mis, zonder gezang. Rechts en links van de baar knielde de familie, en de grote Sint-Martinuskerk was overvol met eenvoudige mensen. Op het kerkhof hield Pieter Daens een korte toespraak, en besloot: 'En nu, beste vrienden, laat ons samen een Vader Ons bidden voor de zielerust van priester Daens'. De honderden aanwezigen knielden allen neer, en wenend bad Pieter Daens een Onze Vader, dat door het volk werd beantwoord. Het was een aangrijpend ogenblik, dat laatste biddend afscheid van al die dompelaars, van die arbeiders en buitenlieden, van die moeders en kinderen, voor wie Daens gestreden en geleden had, voor wie hij alles prijs had gegeven: zijn krachten, zijn bezit, zijn aanzien, en zelfs de waardigheid van zijn priesterschap.

In 1971 verscheen de eerste druk van de historische roman *Pieter Daens*, geschreven door Louis Paul Boon. Hiermee bewees Boon opnieuw zijn literaire meesterschap want een jaar later ontving hij voor dit boek de Staatsprijs voor verhalend proza. Voorheen schreef hij ook al de klassiekers *De Kapellekensbaan* (1953) / *Zomer te Ter-Muren* (romandiptiek 1956) en *Menuet* (korte roman, 1955). Beide broers staan vermeld op het grafmonument en op Allerheiligen vindt er een jaarlijkse huldiging plaats door het Priester Daensfonds.

Rond het overlijden van Louis Paul Boon bestaat er een spectaculair verhaal. Na het verschijnen van de Engelse vertaling van *De Kapellekensbaan* in 1972 kwam Boon in het vizier van de Zweedse Academie (het Nobelcomité) en werd aldus een ernstige kandidaat voor de Nobelprijs voor Literatuur. Hij kreeg een uitnodiging voor een bezoek aan de Zweedse ambassade op 11

mei 1979. Er wordt verondersteld dat hem daar zou meegedeeld worden dat hem de Nobelprijs was toegekend. Helaas overleed hij de dag voordien in zijn schrijfkamer aan een hartaanval. De Nobelprijs wordt echter alleen maar toegekend aan personen die nog in leven zijn.

Samen met zijn vrouw Jeanneken De Wolf ligt Louis Paul Boon begraven onder een eenvoudige steen. Het graf wordt regelmatig onderhouden en bezocht.

Heel anders ging het met het graf van August Schollaert en zijn vrouw Aline Ghysbrecht.

Hun enige zoon bleef kinderloos. Hij overleed in 1997. Zijn weduwe kan omwille van haar leeftijd de zorg voor het graf niet meer op zich nemen.

En hier komt Steven Keymeulen op de proppen...

Steven Keymeulen, Aalstenaar in hart en nieren

Steven Keymeulen (1975) is een zeer bijzondere man. Hij is geboren en getogen in Aalst en studeerde af als bachelor elektromechanica. Beïnvloed door zijn ouders ontwikkelde hij een nostalgisch kantje, vooral op muzikaal vlak. Moeder werkte in de lucht- en ruimtevaartindustrie, vader was elektronicus en autodidactisch kunstschilder. Samen schuimden ze de rommelmarkten en veilingen af op zoek naar mooie antieke objecten en originele brocantestukken. Steven begon met het verzamelen van platen, boeken en informatie. Geliefde thema's waren oorlog, samenleving, ambachten, kermis, carnaval, politiek en geschiedenis van de stad Aalst tijdens de eeuwwisseling en het interbellum. Wat muziek betreft, interesseerde hij zich voor beiaarden, kerkorgels en mechanische instrumenten zoals draai-, kermis-, café- en dansorgels en ook de opnames van deze instrumenten. Dat werd uitgebreid met dansmuziek uit de danszalen en discotheken, in het bijzonder ook de new beat, een variant van de discomuziek. De verzamelkoorts resulteerde in een uitgebreide website en veertien (!) blogs ter archivering van deze massa ge-